

## UIT MIJN AANTEEKENBOEK, NAAR AANLEIDING VAN HET VOORGAANDE OPSTEL.

---

Uit een fransch werk, waarvan het mij leed doet den titel op 't oogenblik niet te kunnen opgeven, teekende ik eenige jaren geleden het volgende aan.

Wanneer heeft men voor 't eerst getracht eenige vastheid te brengen in de toonhoogte, en door wien is dit geschied?

In Frankrijk reeds omstreeks 1690. Toen reeds begreep de "*Société des vingt quatre violons de la Chambre du Roy*" dat het onmisbaar was ook dienaangaande iets te "reglementeeren". Maar hoe dit te doen? Eerst 25 jaren later vinden wij eene bepaling van SAUVEUR aangaande het trillingsgetal der toonen. De "vingt quatre violons" hadden dus zeker van deze en dergelijke heiligschennende onderwerpingen der "goddelijke muziek" aan de "drooge getallenleer", althans van proefnemingen en absolute bepalingen, nog geen begrip. Waar dus iets te vinden, dat vast en onveranderlijk genoeg kon geacht worden om het als norm te stellen?

Men vond dit..... in een kerkklok. De grootste der klokken van de Notre Dame bleek een toon te geven, die — op eenige octaven na natuurlijk — met den "*la à vide*" der violen vrij wel overeenstemde. Er werd besloten dat men zich aan dezen A in 't vervolg zou houden, en dus een torenklok verheven tot orchestregelaar.

Die toon werd later gevonden met 808 trillingen in de seconde

overeen te stemmen. Had men zich slechts daaraan gehouden! Om te doen zien, hoe te Parijs zelfs hierin verandering kwam, geef ik hier nog de aan dezelfde bron ontleende opgave van de aantallen trillingen van dien toon in opvolgende jaren.

| Jaar. | Trillingsgetal. |
|-------|-----------------|
| 1690  | 808             |
| 1713  | 812             |
| 1780  | 818             |
| 1810  | 846             |
| 1823  | 862             |
| 1830  | 871             |
| 1836  | 882             |
| 1858  | 896.            |

LN.